

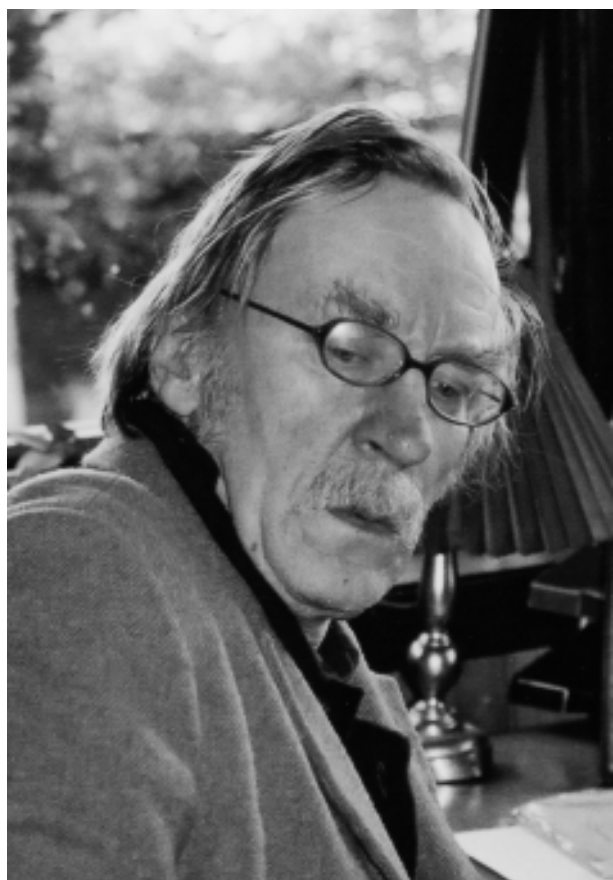
Ole Harald Dahl

Nytt litterært liv?

Etter tretten års taushet gir Kurt Narvesen nye livstegn

Det var på nyåret, mens forrige vinter ennå huserte i hele landet, at Kurt Narvesen dukket opp på et av Forum Cogitos søndagsmøter i Oscarsgate 10 Homansbyen, Oslo. Han hadde fått et hint av sin ungdomsvenn Torodd Lien, om å komme seg ut blant folk.

De to kjenner hverandre fra gymnasietiden i Arendal på 1960-tallet, og Torodd Lien tok selv initiativ til Forum Cogito i nittiårene, da han vendte tilbake til Norge etter en tyveårig antroposofisk eksiltilværelse i Sveits og Tyskland. Selv om han nå har trukket seg fra det aktive arbeidet i forumet og isteden satt kreftene inn for en industriell innovasjon på Lillehammer, kjenner han fortsatt miljøet og mente at det kunne ha en funksjon med henblikk på å vekke hans ungdomsvenn til nytt liv og arbeid etter en lang og innadvendt periode.

Vel, mannen kom altså, og satte seg beskjedent til rette ved bordet. Lavmælt deltok han i studiearbeid og gjennomgåelse av tekster i det såkalte *Tekstverkstedet*. Siste del av søndagsmøtet var viet tidsskriftets redaksjon. Nummer 6 var under forberedelse. Noe arbeid var gjort, men mye gjenstod, og ettersom alt fortsatt foregår på dugnadsbasis i dette forumet, og nummer 6 var kommet på oss som julekvelden på kjerringa, lot det til at vi denne gangen bare kunne glemme deadline og avtale med trykkeri. Ideen til første hefte i 2003 var et nummer som skulle berøre humanistiske ideer og spirituelle impulser både i amerikansk og irakisk/arabisk kultur, som en motvekt til massemedienes presentasjon av disse områdene under opptakten til amerikanernes invasjon av Irak. Vi ville gjerne trykke den berømte artikkelen av *Henry David Thoreau* om *Sivil ulydighet*, men penger til å sette bort oversettelsesarbeidet hadde vi ikke, og i redaksjonen var det ingen med både tilstrekkelig engelskkompetanse og nok fritid til å ro oversettelsen i havn. Da hevet omsider den beskjedne mannen ved det syd-østlige hjørnet av bordet stemmen og sa at det kunne nok han gjøre. Thoreau (1817-62), hans tid og miljø var et av hans spesialområder. Dessuten hadde han en bunke nye gjendiktninger av Thoreaus samtidige Walt Whitman å by på, om det kunne være av interesse? Det ville vel ikke være helt på siden av tematikken? Og også noen nye, egne dikt? Rundt bordet ble det nikked megetsigende. Selvsagt tok vi imot tilbudet, da vi var forstod at vi hadde hørt rett. Kurt oversatte den lange artikkelen, og ved hjelp av hans bidrag kom det altså et nytt nummer til noenlunde avtalt tid.

Karna

Fra 1976 til -82 ble Kurt Narvesen involvert i omsorgsarbeidet ved *Gaustad sykehus i Oslo*. Han var hovedsakelig knyttet til den avdelingen som ble kalt *Kastanjebakken*, en rehabiliteringsavdeling hvor det var rom for

å supplere behandlingsopplegget med alternativ tenkning og ditto behandlingsformer. På samme måte som ham, kom det også andre ufaglærte medarbeidere med kunstneriske og spirituelle interesser inn i teamet. En av dem var *Birgit Krogh-Nilsen*, som snart ble Kurts kjæreste. En høyreist, mørk, vakker og lidenskaplig kvinne med spesielle evner. Etter ti minutters opphold inne på avdelingen kom hun til å si: «Det renner blod nedover veggene her!» Et utsagn det ikke var helt enkelt å forholde seg til der og da, inntil det ble klarlagt at Bygg 1 på Gaustadtunet, hvor *Kastanjebakken* i sin tid holdt til, tidligere har vært en avdeling for tuberkulosepasienter.

Birgit Krogh-Nilsen hadde et merkelig klarsyn. Et annet utsagn som hun gjentok ved flere anledninger, gikk ut på at hun selv skulle dø ung, og utsagnet skulle vise seg å medføre riktighet. Hun var ofte syk, hadde vært innlagt på 6. Avdeling ved *Ullevål sykehus* allerede som sekstenåring. Våren 2001, da hun var 50 år, ble det konstatert en hjernesvulst.

Kurt Narvesen hadde allerede pleiet sin samboer gjennom lange sykdomsperioder. Han hadde erfaring fra *Gaustad*, fra nærkontakt med en far som døde ung, og han hadde mistet en av sine brødre. Døden var ham ikke fremmed, men dette skulle bli noe annet og noe mer enn alt han hadde opplevd tidligere.

De to ble etter hvert ensomme om sykdomshistorien og dødsprosessen. Hjemmehjelpen stilte opp med medisiner, men ikke mer. Venner og slektninger trådte mer og mer i bakgrunnen, og Kurt ble temmelig alene med sin døende kjæreste. Den 22. april 2002 pustet hun ut for siste gang.

Som en liten anakronisme og et minne om *Birgit Krogh-Nilsen*, trykker vi en artikkel som hun skrev for *Riksmålsforbundets* organ *Ordet* nr. 2, 1993. Opprinnelig var artikkelen på femten sider. Den ble sterkt kuttet av *Ordets* redaktør, men er allikevel tydelig og pregnant, slik at den gir en kortfattet og leseverdig fremstilling av Kurt Narvesens forfatterskap.

SJELENSREALISME

Av Birgit Krogh-Nilsen

Kurt Narvesen (f. 1948) er ikke lenger en av «de unge» – men hans dikt når nettopp unge lesere i dag.

Narvesens forfatterskap er i usedvanlig sterk grad preget av vilje og inspirert evne til å formidle. Materialet han bruker, er summen av eget levet, tenkt, drømt og ikke minst lest liv. Født og oppvokst i Arendal ble han sendt til sjøs som 14-åring for å «bli voksen» Da han som svak-synt førstereisgutt av vanvare bl.a. presterte å heise pest-flagget i Monrovia, ble denne reisen av noe kort varighet. Han gikk i land og tok artium, og publiserte sine første dikt i Agderposten. Bob Dylans tekster gjorde, efter overstått Wildenveyfeber, et voldsomt inntrykk på ham og åpnet veien til det bugnende amerikanske litteraturlandskap. Samtidig møtte han antroposofien delvis gjennom Alf Larsens artikler i *Janus*, og delvis i møtet med Rudolf Steiners *Karma-foredrag* i bokform. De siste førte ham til Goetheanum, og han oppholdt seg i Dornach fra 1970–72. Tilbake i Norge, for å lese kunsthistorie, bodde han på Sogn og Kringsjø med hode og sinn fylt av Steiner, Larsen, Dylan, Leonard Cohen, Allen Ginsberg og Ezra Pound. Det ble ikke noen eksamen i kunsthistorie, men i 1975 ble hans første diktsamling *Steppene* utgitt.

Den gjorde såpass inntrykk på anmelder Erik Pierstorff i Dagbladet at debutanten havnet på avisens førsteside (16. 9. -75), relativt ekstraordinært. Her et kort sitat fra diktet **Samtid**:

«... Fordi tid ikke er tid
sted ikke er sted
ansikt ikke ansikt
fordi tale ikke er tale
ga alt seg selv den form
det måtte ba

jeg hører meg selv syng
sa Oraklet i Delfi
Men så er det ikke meg allikevel ...»

Mer preget av et rikholdig knippe undergangs-stemninger og rastløshet enn av den gode mottagelsen *Steppene* fikk, er boken *Ararat* (1976). Fra hans frodigmuntre, men tenksomme dikt skal ett vers siteres:

«... Og var svært selektiv,
og ble mer og mer selektiv med årene,
nektet å skrive om noe
som moret ham –
mistenksom, påholden, lo til slutt
ikke av noe som helst,
skrev på høygir et tibinds verk
om sin fremgang i verden
gryntet tilfreds og falt om død. ...»

I 1977 utkom *Ved vannmannens terskel*. I denne efter eget sigende «galeste bok» trer han virkelig ut av rekkene

«... I syvogfemti, sa Predikeren
var jeg så hjelpe meg et lam
i verden!
jeg skulle begynne
min harving for Herren:
jeg dro ut for å søke om løyve
i niende kontor.
Trodde det måtte så være!
Sto klar til å legge ned alt
og bli professor i tresteg
hvis skjemaet ikke ble godtatt! ...»

Samtidig reagerte han mot vår tids politiske «moteriktighet»:

«... De forsøker å finne ut hvordan Lessing ble som han ble, ved å studere produksjonsforholdene på syttenhundretallet. Metoden hadde vært bra nok hvis Lessing hadde vært en frakk, men ettersom visse ting i hans biografi tyder på at han ikke var en frakk, heller ikke en tennisball, men snarere tvert imot en tysk filosof, blir ikke bare undersøkelsens utfall tvilsomt, men også selve undersøkelsesmetoden ...»

Forskjellige situasjoner i det omsorgsarbeide han utførte ved Gaustad sykehus manifesterte de surrealistiske sider av hans vesen (og derved forfatterskap), og skulle senere hen fungere som inngang til Walt Whitmans diktning. Det illustreres i *Smil, Sinbad!* utgitt høsten 1979.

« ... Smil, Sinbad!
Smil, Sinbad! Vis opp dine siste tenner
for verden – om den i øyeblikket aldri så mye
består
av deg selv, tre mjødstinne matroser over
mytteriets rand
og en og annen grønnøyd trehodet drage!
Lapp seilene, mann,
sett ut igjen, kjenner du det blåser opp? ...»

På denne tid oppdaget han amerikaneren Bukowski, hvilket ledet til *Blomsterelskeren* (1981), en samling gjendiktninger av amerikansk og engelsk poesi. Samlingen ble begeistret ønsket velkommen, av så vel kritikere som den leserkrets han etterhvert hadde skaffet seg. Den ble så etterfulgt av den frodige diktsamlingen *Gjenkomst i mai* (1981). Tittelen lover hva den holder; her står han på hjemstedet etter flere års fravær, ventet og uventet på samme tid. Boken bærer bud om hvor kjærlig knyttet Kurt Narvesen er til sine røtter. Gjennom nøktern og lunt iakttagende, giftfri ironisk intelligens inviterer han leseren til sin egen opplevelsesvinkel, om enn noe retrospektiv:

«**Post mortem**
Vi gikk tur på kirkegården.
Min bestemor trippet forrest,
tankefull, stram i blikket.
Og ropte plutselig utover støtter og klorofyll:
Nei jeg vil ikke lengre inn!
Familiegrav, pøh!
Legge seg til her med døde på alle kanter,
det ligner jo ingenting!»

Denne i sin kjerne vare og kjærlighetsfulle tone preger også diktet til hans døde far:

«... Han må ha funnet frem. Han kom en natt
for siste gang. Jeg tenkte: Mønstre ut
er du jo vant til. Men nå skal du langt.

Og sjelen trenger bønner der den seiler
sitt eterhav i retrospektets natt ...
La dette være én. God reise, far.»

I 1984 utga Cappelen *Tilegnet den usynlige verden*, 55 gjendiktninger av Walt Whitman. Her hadde Narvesen noe assistanse av Helge Torvund og etterhvert Håvard Rem. Dette er fortsatt det eneste Walt Whitman-utvalg utkommet på norsk.

Ved Bredden (1985) kan på mange måter oppfattes som et kjølig dokument, hvor det strengt formelle kan kamuflere lengsler og lidenskap. Det kan virke som om han prøver å regulere sistnevnte i en slags kosmetisk kynisme; han lykkes allikevel ikke alltid i dét. Hans humor er tydelig, romslig men, ikke minst gjennomskuende. Den poetiske tone er alltid ren.

Det skulle gå 5 år før det kom en ny bok. Det ble *Favntak* (1990), en diktsamling hvor Narvesen tar fatt på en ny fase av sitt liv; men fortsatt skriver han ut fra seg selv, totalt usminket, ubestikkelig, inderlig og bramfritt. *Favntak* ble da også utgitt som Årets bok i «Bokklubbens lyrikkvenner». Og der møter vi også en adskillig «farligere» eller «mørkere» toner enn før:

«... Vær ikke for trygg på meg:
Macbeth er borte.
Men da jeg våknet hos deg
i dag morges
stod det en mann ved sengeenden,
forreven, forhutlet,
med øyne som hadde sett mer
enn denne verden.
Jeg er din felle, sa han. Jeg er Malcolm.
Fra nå av viker jeg ikke fra deg.
Og frem fra sekken han bar
trakk han en kongekrone
og kastet den for mine føtter, ...»

(«Machbeth»)

«... Jeg er førti år gammel
til tider har jeg følt meg
som hele Israel på håpløs marsj
nå står mitt telt på Horeb

min elskede står utenfor
i solen ...»

(«Vintervinden»)

Kurt Narvesens forfatterskap med sine fasetter og nyan-
ser kan nå de fleste nivåer i menneskesinnet. Han for-
midler sin opplevelse av den selvfølgelige korrespon-
dansen mellom makrokosmos og mikrokosmos, det ab-
strakte og det rent konkrete, egosentrisitet og altruisme,
humor og oppriktig engasjement. Hans diktning er et
inderlig uttrykk for behovet for å formidle dualitet. I alt.
Og alle. Han prakker heller ikke sin religiøsitet eller sin
metafysiske orientering på leserne. Mange av diktene
rommer varme. Og under den ligger ikke sjelden bitter-
het. Og omvendt. Han er ingen tolerant alt-aksepter-
ende kunstner, men et ikke-fordømmende medindivid
som oppfordrer til nærvær, til også å være sitt eget med-
menneske. På uklanderlig riksmål formidler han re-
spekt for individet og bønn om menneskelighet. Narve-
sen har fått solid respons på diktene sine også utenfor
Norge. Han er oversatt til engelsk og fikk i 1992 Statens
Garantiinntekt for Kunstnere.

Omsideralene

Det er altså tretten år siden siste diktsamling kom ut. For
første gang på aldri så lenge bor han nå alene. Det ble
nødvendig å flytte til et mindre bosted, og han fant en
leilighet oppe på Ekebergåsen i Oslo. Den er i minste
laget, ifølge ham selv, men gir i hvert fall et nytt utsyn
både på byen og livet, mens han venter på et uprøvd
anslag.

– Må se å få skrevet noe igjen, få utgitt noe. Vil jo
være med i manesjen, sier han. Nå vet jeg ikke lenger
hvordan jeg finner anslaget, men det kommer. Det er

ganske sikkert. Jeg er riktignok ikke like rask som tidli-
gere, men det viktigste er å holde seg klar. «The
readiness is all», sa William Shakespeare, og han kan jo
ikke lastes for mangel på produksjon den tiden han var
virksom.

– Er det en ny periode som venter? Et radikalt brudd?
En periode under et nytt tegn, eller vil vi se en kontinuitet
til tross for den lange tausheten?

– Jeg vet ikke riktig hva jeg har gjennomlevd de siste
tretten årene, hvis jeg skal sette den indre biografien i
perspektiv. Noe kuliminerte, men hele tiden hadde jeg
en opplevelse av at møtet med Birgit var en nødvendig-
het. Det var som om det var det jeg skulle gjøre. Leve
sammen med henne. Det var livets karma. Om det har
befruktet meg eller ikke, kan jeg ikke svare for. Det får
tiden vise. Jeg har bare gjort det som var nødvendig.

Dessuten var jeg kommet til et punkt i livet, da jeg
var toogførti år gammel, hvor jeg ble oppmerksom på

at jeg ikke ville gjenta
meg selv. Og samtidig
ønsket jeg ikke å for-
stumme. Problemet
er å ikke bare repro-
dusere det man har
mottatt i oppveksten,
men komme dypere i
seg selv, inn til sitt
eget jeg, hvis noe slikt
finnes. Det må være
den egentlige kilden.
Det genuine. Det som
ikke bare er kultur-
betinget, gitt gjen-
nom liv og utdan-
nelse. Når man har le-
vert det, en refleks av
den epoken man er
vokst opp i, i ulike ut-
gaver og varianter,
kan man enten
strande eller påbe-
gynne utviklingen av
noe eget.

Fem dikt av
Kurt Narvesen

Skam
Til Robert Bly

Men nei, det var ikke drikk
jeg var henfallen til –
det var ikke ukene borte
fra arbeid og slekt,
det ville livet med
tilfeldige kvinner,
tilfeldige menn –

Snarere var det
veien hjem:
øyeblikket foran døren,
øynene som møtte meg –
skammen.
Der var den,
alltid der.
Den var det jeg oppsøkte
igjen og igjen.

Bare Gud
vet hvilken demon som kom på besøk
en gang
i alle tings begynnelse!
Jeg har levet mitt liv,
og på min måte
var jeg ikke utilfreds.

Fødselsdag

Og jeg ser deg der
etter talene og skålene,
ser deg alene, et øyeblikk,
før kaffen og gavene –
Der er du: ditt vakre hode
i plutselig bortvendt profil,
gjennomskinnet, et eneste sekund,
av det dødelige lyset
fra en fødsel.

Egypterne

Balsameringen, vet man nå,
 var ingen kongelig skikk.
 Balsameringen gjaldt et rike.
 Og høy eller lav,
 man sprang heller i Nilen
 enn over visitten hos Balsam & co.
 når dagen hellet og
 fralandsvinden
 knirket i alle ledd.

Og siden satt de der oppe,
 eller ute, eller nede,
 eller hva man vil,
 og stirret i dyp beundring
 på det som var latt tilbake

Siden tiden ikke gikk
 for noen av de impliserte,
 gikk det temmelig mye av den.
 Omsorg og kjærlighet strømmet
 mot pyramider,
 mot glemte oaser:

det brente barnet synger ved ilden.
 Den dypest forbundne
 elsker sitt rep.

Kristus ble født og døde.
 Romerne gikk i løvegården.
 Djebel-Al-Tarik stupte
 og stod opp igjen som Darwin.
 Satie skrev sitt mesterverk «Tre stykker i
 pæreform» –

Og egypterne kom tilbake.
 De hadde stirret så lenge på sine usalige
 kropper:
 Blindet, sjelelig sett,
 for annet enn torso, lemmer,
 for annet enn det en kanope kan romme,
 dukket de opp på jorden –

Merkelig ble deres nye liv.

Ett sted

Ett sted må du legge kortet:
ett sted, og bare der
må du plassere din tro, ditt håp.

Den uforutsigbare fortiden,
den elleville fremtiden –

Tro, håp og ingen vei tilbake.
Tro, håp og
ett sted på jorden.

Skygger

Rykter skal komme,
rykter skal gå –
jeg overhører det meste:
det fins adskillig
det gjelder å ikke vite
noe om.

Mange ting
forteller jeg ikke
meg selv engang –
enkelte dager
kommer de etter meg som
skygger,
som erindringer
om fremtiden.

Kurt Narvesen

Tre Møter

1

Birgit

Da jeg så opp neste gang, satt hun i den grønne stolen på den andre siden av bordet. Hun smilte til meg. Hun hadde på seg den røde kjolen, den hun kjøpte i Arendal for – syv år siden? Jeg ga den til Frelsesarmeen etter at hun døde. Hun var ung igjen: Jeg hadde visst aldri sett henne så ung. Det lange svarte håret var tilbake; det stod en strøm av ro fra henne, av tilfredshet; hun var hjemme der hun var. Jeg så i et glimt de femten årene jeg hadde hatt med henne, latteren, stormene, og de siste månedene, sykdommen, tapperheten, gråten om nettene hun trodde jeg sov –. Jeg ville si at jeg elsket henne, savnet henne, at hun måtte bli, umulige ord stod i hodet mitt, men jeg fikk ingenting frem, og i neste øyeblikk var hun borte, stolen tom, og alt som var igjen var denne strømmen av ro og varmen fra noe som var, og som jeg visste aldri ville bli borte, noen gang.

2

Anslag

Kaoskreftene var på gang den våren: Jeg ble kastet ut av en hybel og flyttet inn hos en venninne som var i ferd med å bli det: Grunnene var de samme. Etter en uke stod en annen venninne utenfor vinduet og ville ha meg med til Bergen. Jeg ante ikke grunnen, men grep fire flasker hjemmelaget vin i en krok, en ekstra underbukse i en annen, og ble med. Lite grunn til sommel her, og i Bergen kjente jeg i hvert fall ingen. Venninne Janne satte jeg høyt, men jeg har aldri klart å holde på noe som helst av det jeg har vært glad i – det tok ikke mange NSB-mil før jeg forstod at døren mellom oss hadde svingt for vind og vær altfor lenge, og at den nå skrek på sine hengsler og sitt siste vers. Vi innså det begge, men vi klarte ikke slippe, vi hang i døren av alle forkrampede krefter: Vi *skulle* til Bergen sammen. Vi kom dit sent på kvelden, og fant et hotell som var sa lite at betjeningen måtte delta i gjestenes liv, enten de ville eller ikke – vi fikk våre motstandere og trøstere, begge to, i våre hvinende feider og ditto forsoninger. Etter to dager ville Janne besøke sin eks-svigermor. Jeg tenkte det ble jo en avveksling, og det ble det, på sin måte.

Eks-svigermoren stod i døren da vi kom, en ferm, lyshåret kvinne i seksti-årene, med et vilt flakkende blikk – det gikk over oss, forbi oss, det gikk i alle retninger.

– Jeg trodde det var polbilen, sa hun. – Den kommer morgen og aften! Hun snøvlet tungt på hvert ord. Og snublet i det samme i dørkarmen, hadde nær falt, men kom seg opp igjen, og tok et tak i oss begge. – Min svigerdatter! sa hun og lo skingrende. – Som ikke ligger med min sønn lenger! Kom inn, inn!

Efter stuen å dømme, måtte poltransporten ha pågått en god stund, og med stor intensitet. Et par uker, sa hun selv. Men det var bare et løst anslag. I dette huset var det mye som var akkurat det. Det var tomflasker overalt – over og under halvfulle middagstallerkener, LP plater, sengetøy, sofa-puter; i stuen, foran et bord overstrødd med fotos, veltede glass – og et antall tomflasker til – var det så vidt plass til vertinnen: et bilde på hysterisk fullskap og absolutt sorg. Hun var blitt enke – for hvor mange uker, dager, timer siden visste hun ikke selv, og det spilte heller ingen rolle. Hun var som et barn, hun kjente ingen tid. Der satt hun for sine nedrullede gardiner og snakket. Det var som hun kastet tau opp fra et dypt svelg, i ett sett, og forgjeves. Men mens Janne omsider kastet seg mot strømmen av ord – som en plog, mer og mer uren i skjærene etter som vinen gjorde sin gjerning med henne –, begynte jeg å føle meg tyngre og tyngre i min krok av rommet. De siste månedenes fortumlede liv la seg som et vått teppe; jeg begynte å liste meg ut av rommet. Det var ikke lett, med så mange sære forhindringer overalt, men jeg kunne ha spart meg forsiktigheten. De merket ingenting. På det tidspunktet tror jeg de hadde glemt at jeg var der. I gangen gikk en trapp opp til annen etasje. Jeg fant et soverom der, la meg på en seng og lot gnyet og gråten nedenunder gli ut av bevisstheten så godt jeg kunne. Jeg tror aldri jeg har følt meg trette, det var som jeg bar hele verden. Jeg er jo edru, tenkte jeg. Jeg har ikke drukket noe som helst her. Kanskje det er det som er i veien. Jeg døde av litt og visste ikke hva som plutselig fikk meg til å se opp. Et vanlig soverom. Seng, toalettkommode – det stod noen borte ved den kommoden. En høy mann i en slags kjortel. Han så rett på meg. Medfølelse? Sorg? Jeg klarte ikke å tyde blikket. Jeg var aldeles rolig og klar; over de få meterne som skilte oss, kunne jeg kjenne utstrålingen hans. Men igjen ble svaret for mangetydig. Iallfall ikke uvennlig, tenkte jeg dumt. Og plutselig var han borte. Rommet var et vanlig soverom igjen. Støyen nedenunder fortsatte som før.

Jeg ble liggende der jeg lå. Du har sett Kristus, tenkte jeg. Du lever. Prøv et nytt anslag. Finn et nytt liv.

Tredje del vil komme i et senere nummer av Cogito